

Beslut

**efter planerad kvalitetsgranskning vid Långsjöskolan i
Norrtälje kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Långsjöskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid **Långsjöskolan** i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver leda ett medvetet och systematiskt jämställdhetsarbete som involverar all personal och ingår i undervisning och skolans verksamhet i övrigt.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn, elevhälsan och lärarna behöver tillsammans hitta strategier för att visa höga förväntningar och motivera alla elever till lärande och personlig utveckling.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna skapa en samsyn och gemensamma förhållningssätt i arbetet med att upprätthålla studiero så att det ger önskad effekt.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver fördjupa sina analyser av bedömningar och betygssättning för att finna tydliga förklaringar till eventuella avvikelser eller skillnader samt utifrån det sätta in relevanta åtgärder för att öka likvärdigheten.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **30 december 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2024:5926) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9–10 och 34 §§, 4 kap. 4–7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsa, inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Rektorn följer regelbundet upp kunskapsresultat och undervisningens genomförande under läsåret. Uppföljningen har en bredd och omfattar måluppfyllelsen i alla årskurser, alla ämnen och att värdegrundsarbetet integreras i undervisningen. Som underlag för uppföljningen har rektorn elevenkäter, omdömen, betyg, resultat från nationella prov och kartläggningar i matematik och läsning. Rektorn får också en tydlig bild av undervisningens förutsättningar, styrkor och utvecklingsbehov genom lektionsobservationer som rektorn, biträdande rektorn och delar av elevhälsan genomför. De senaste lektionsobservationerna har haft fokus på lektionsstarter och avslut inom ramen för det projekt som skolan har tillsammans med ett universitet. Lektionsobservationer sker också spontant eller utifrån önskemål från lärare eller utifrån händelser som skett. Utöver det möter rektorn även personal i regelbundna möten så som bland annat resultatuppföljningar, så kallade torsdagschecksmöten, frånvaromöten och elevhälsomöten. Elevers synpunkter på verksamheten lyfts på elevråd, dock deltar rektorn inte själv på elevråden men får elevernas röster via den lärare som håller i elevrådet.

Rektorn bedriver ett välfungerande analysarbete tillsammans med lärarna och elevhälsan för att finna förklaringar till vad som ligger bakom både höga och låga resultat. Förra läsåret påbörjade rektorn ett större arbete med att fördjupa analyserna av resultaten i alla årskurser. Lärarna har fått ett dokument till stöd för analysarbetet. Dokumentet hjälper lärarna att själva analysera vad resultaten i olika elevgrupper beror på kopplat till undervisningen och elevgruppens behov. Lärarna får beskriva hur

undervisningen fungerar och vad de ser som utmanande, både i arbetslag och individuellt, och rektorn har det som ett underlag i sitt analysarbete. Rektorn kopplar elevernas resultat till organisation, lärares arbete i klassrummet och bedömningar. Utifrån det för rektorn sedan vidare samtal med lärarna. Dock ger lärare uttryck för att skolan kan bli bättre på att jämföra samma elevgruppers progression över tid.

Utifrån analyserna har rektorn identifierat utvecklingsområden, fattat beslut om åtgärder och fördelat resurser samt följt upp dess effekter. De områden som rektorn har valt att prioritera är ökad trygghet och studiero, höja måluppfyllelsen och ökad närvaro då dessa resultat har varit låga på skolan. För att höja måluppfyllelsen har bland annat arbetet med orsaksanalyser prioriterats och rektorn kan se att en effekt av det arbetet är att lärarna numera samtalar mer om sin undervisning än om vad eleverna gör. Rektorn har även fördelat resurser utifrån elevers behov av stöd i olika ämnen och skolan har en studio dit elever kan komma för att få stöd av två lärare. Eleverna kommer dit under en period på några veckor och arbetet utvärderas efter fyra veckor. Insatser har också gjorts för att förbättra elevers läsning för att höja kunskapsresultaten, bland annat har skolans förstelärare ett biblioteksprojekt för alla årskurser. För att höja elevernas närvaro har rektorn systematiskt arbetat med detta och har en tydlig plan som är känd för alla som arbetar på skolan. Varje vecka får lärarna en sammanställning i syfte att finna vilka elever som behöver hjälp och vilka insatser som behövs. Även delar av elevhälsan är involverade i arbetet med ökad närvaro och arbetar med kartläggningar. Rektorn har i uppföljningar sett att närvaron har förbättrats. Som ytterligare ett led i att förbättra närvaron har också daglig mentorstid införts med klasserna. Den insatsen har lett till att eleverna kommer i tid och är på plats. Eleverna får en trygg start och som hjälper dem att överblick på dagen vilket gör att otrygga elever nu kommer in i klassrummet. En försvårande omständighet för elevers måluppfyllelse som rektorn har identifierat är tillgången till behöriga lärare och rektorn har svårt att rekrytera sådana.

Rektorns ledning och organisation

Rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Rektorn har organiserat för lärare att kontinuerligt dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra. Det finns avsatta tider med tydlig agenda varje vecka för lärare att mötas i kollegiala sammanhang. Emellertid sker lärares samverkan främst stadiervis och lärare på mellanstadiet och högstadiet möts mer sällan. Förra läsåret möttes lärarna över stadierna för att få till en röd tråd i ämnen men det samarbetet finns inte kvar detta läsåret. Lärarna och speciallärarna ingår också i ett pedagogiskt utvecklingsarbete tillsammans med ett universitet

var fjärde vecka. Fokus i det projektet är lärares ledarskap i klassrummet. Utöver lärares samverkan finns även avsatta tider för lärarna och elevhälsan att mötas kring frågor som bland annat extra anpassningar. Lärarna kan också få mer spontant stöd och handledning dagligen kring elever av speciallärarna då de är lokaliserade nära lärarna i skolan. Vidare framgår att rektorn följer upp att lärarnas samverkan ger önskad effekt i undervisningen. Rektorn kan se att projektet med universitetet har ökat lärarnas samsyn genom att lärarna diskuterar begreppen i projektet och reflekterar mer över sin undervisning och undervisningsmetoder. Det har bland annat fått genomslag i hur lärare startar sina lektioner. Lärare har också besökt varandras lektioner vilket inte gjordes tidigare. Det läsprogram som skolan haft har skapat högre medvetenhet kring läsning. Dock har rektorn inte hunnit se några skillnader i elevers resultat ännu.

Rektorn ser till att skolans arbets- och förhållningssätt tillämpas av alla som arbetar på skolan och nya lärare får en planerad introduktion. Rektorn har tydligt förmedlat vilken elevsyn som gäller på skolan och på skolan finns ett förväntansdokument som rektorn tar upp i medarbetarsamtal och vid behov. Det finns även ett antal beslutade rutiner som gäller för skolan och dessa ingår i den introduktion som nyanställda lärare får. Nyanställda lärare får också en organiserad introduktion och en tilldelad mentor. Vad som ingår i mentorns uppdrag är tydligt beskrivet i en checklista. I handledarrollen ingår också att mentorerna rapporterar till rektorer om hur det går för den nyanställda. Huruvida lärare efterlever skolans regler och värdegrund får rektorn till sig i möten med lärare där rektorn särskilt lyssnar efter hur lärare pratar om elever och fångar deras elevsyn. Även via eleverna får rektorn till sig hur lärare agerar. I de fall en lärare exempelvis inte följer skolans förhållningssätt har rektorn samtal med berörd lärare.

Rektorns ledning av skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning leder ett strategiskt jämställdhetsarbete där utbildningen genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Även om rektorn i sin uppföljning jämför olika resultat mellan flickor och pojkar och konstaterar skillnader som exempelvis att flickors resultat har minskat så ligger rektorns fokus mer på att generellt främja alla elevers utveckling och lärande och jämställdhetsarbetet har kommit att överskuggas av andra utvecklingsområden. Rektorn har inte heller analyserat orsakerna till de skillnader som framkommit i uppföljningen och inte heller arbetat med förslag till åtgärder. Rektorn konstaterar att skolan ger mer särskilt stöd till pojkar än till flickor och rektorn har uppmärksammat att de behöver arbeta tydligare med hur jämställdhetsarbetet ingår i varje lärares undervisning och hur jämställdhet syns eller inte syns i klassrummet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver leda ett medvetet och systematiskt jämställdhetsarbete som involverar all personal och ingår i undervisning och skolans verksamhet i övrigt.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte leder ett medvetet och systematiskt jämställdhetsarbete där utbildningen genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Rektorn följer upp flickors och pojkars resultat men har inte analyserat varför de se ut som det gör och har heller inte säkerställt om och hur jämställdhetsarbete bedrivs på skolan av lärarna. Genom ett medvetet arbete för att motverka stereotypa uppfattningar av vad som anses vara kvinnligt och manligt kan skolan bidra till att elever inte begränsas i sitt lärande och personliga utveckling eller i val av framtida studier eller yrke.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp och analyserar på vilket sätt och i vilken utsträckning som ett jämställdhetsarbete genomsyrar utbildningen, för att därigenom kunna utveckla ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolan så att eleverna genom utbildningen utvecklar en förståelse för hur olika uppfattningar om vad som anses kvinnligt och manligt kan påverka egna och andras möjligheter i livet. Det behöver finnas en medvetenhet bland personalen om hur flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan. Förslagsvis kan arbetet inledas med att rektorn undersöker vilka förväntningar och krav som ställs på flickor respektive pojkar eller hur flickor och pojkar ges inflytande och ges lärarstöd i undervisningen. En annan utgångspunkt kan vara att undervisningens innehåll, arbetsformer och läromedel följs upp på ett sådant sätt att könsmonster uppmärksammas. För att eleverna ska kunna skapa sig en förståelse för betydelsen av ett jämställt samhälle behöver de utveckla sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur dessa kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Rektorn kan också ha som utgångspunkt att ta reda på om, när och hur eleverna får möjlighet att diskutera könsroller och könsnormer. Rektorn kan också beakta frågan i samtal vid nyanställning eller medarbetarsamtal. Utifrån vad uppföljning och analys visar kan rektorn fatta beslut om främjande och förebyggande åtgärder som bidrar till elevernas möjligheter att lära och utvecklas utan att begränsas av kön. Genom att rektorn tar fram specifika insatser för ett jämställdhetsarbete kan rektorn också följa upp och se effekten av ett sådant. För vidare stöd i arbetet rekommenderas en rapport från

Skolforskningsinstitutet om aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen¹
samt Skolverkets text om aktivt jämställdhets arbete.²

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning,
Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3
Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns
ansvar, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsa, lektionsobservationer, inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Målfokus, variation och aktivt lärarstöd

Lärarna arbetar till övervägande del med en tydlig struktur på lektionerna. Lektionsstruktur är en del i projektet som bedrivs tillsammans med universitetet och genom detta arbete finns det uttalat att alla lärare ska ha en tydlig start och ett tydligt avslut på lektionerna. Hur lärare startar och avslutar skiljer sig däremot åt men majoriteten av lärarna börjar lektionen med en startuppgift och har lektionens tid, innehåll, mål och upplägg presenterat på tavlan så att eleverna ser det direkt när de kommer in i klassrummet. Därefter har lärare även en gemensam genomgång med klassen. Dock upplever vissa elever att lärare är olika bra på att förklara lektionens innehåll och syfte. Alla lärare har ett tydligt lektionsavslut men det skiljer sig åt hur det ser ut. En del lärare säger endast att det är dags att plocka undan och att eleverna ska ställa sig bakom stolarna, medan andra lärare avslutar lektionen med att sammanfatta och utvärdera lektionen samt återkopplar till syftet som de presenterade i början av lektionen eller berättar vad de ska arbeta med nästa lektion. Lärarna berättar om syftet med arbetet för eleverna. Alla lärare tar inte upp det vid varje lektion men kan göra det i början av ett arbetsområde för att sedan påminna om syftet

¹ Skolforskningsinstitutet (2024). Aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen, Solna, Skolforskningsinstitutet.

² Skolverket (2024). Aktivt jämställdhetsarbete i skolan.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/aktivt-jamstalldhetsarbete-i-skolan> [2024-12-04]

under lektioners gång och uppmärksamma eleverna om vad de gjorde utifrån syftet.

Undervisningen är till stor del varierad och innefattar ett aktivt lärarstöd. Lärare varierar mellan olika arbetsformer och arbetssätt som ett sätt att bibehålla elevernas engagemang i skolarbetet, exempelvis genom att eleverna får arbeta enskilt, i par eller i grupp samt mellan att se på film, skriva i arbetsbok, svara på frågor etcetera. Enligt elever skiljer det sig dock mellan ämnen hur pass varierat det är. I vissa ämnen är det mer individuellt arbete och färre diskussioner och i andra ämnen är det tvärtom. Lärare är uppmärksamma på eleverna under lektionens gång och om de ser att elever tappat energi lägger de in en annan aktivitet. Lärarna ger också ett aktivt lärarstöd genom att röra sig runt i klassrummet och ge stöd till elever som fastnat eller stämmer av hur det går för dem i arbetet.

Elevers delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Eleverna är delvis delaktiga i utvärdering och planering av undervisningen. Lärarna låter eleverna ha inflytande i delar av undervisningen så som att de får komma med förslag på hur de ska redovisa, vilka hjälpmedel de behöver eller var de ska sitta när de läser. Vissa lärare låter eleverna vara med och planera lektioner där eleverna är med och resonerar om hur de ska lägga upp arbetet för att hinna med det som ska göras och i något ämne är elever med och planerar egna lektioner. Vissa lärare tar in elevernas synpunkter genom utvärderingar och låter eleverna diskutera hur de vill gå vidare. Elever beskriver att de både har och inte har inflytande i planeringen av undervisningen beroende på ämne och det är inte heller helt tydligt för eleverna på vilket sätt de har inflytande.

I undervisningen ges eleverna vissa möjligheter till reflektion i undervisningen, både över innehåll och sitt eget lärande, och eleverna får därmed vissa möjligheter att ta ansvar för sitt eget lärande. I vissa ämnen upplever elever att de diskuterar brett kring olika frågor men i andra ämnen finns inte samma utrymme för diskussion och reflektion. I undervisningen har eleverna fått prata om demokrati och källkritik, till exempel har de resonerat om hur de kan tänka för att inte bli lurade på nätet. Eleverna får i varierad grad strategier för sitt eget lärande. Vissa lärare tränar exempelvis eleverna i hur de ska kunna hjälpa sig själva innan de kallar på läraren och skolar in eleverna i strategier såsom lässtrategier, studieteknik, kontroll över planeringar och läxor samt när de ska använda skolans lärplattform. Andra lärare gör inte det, utan hänvisar till stor del eleverna till lärplattformen och vägleder endast enskilt de elever som lärarna upptäcker inte riktigt klarar av att ta eget ansvar.

Stimulans och anpassningar utifrån elevers behov och förutsättningar

Lärare arbetar i varierande grad med att motivera och stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Lärare och elevhälsa uppger att elever behöver stöd med strategier för att bli motiverade och det finns en påbörjad diskussion bland lärare och skolledning kring hur de ska arbeta för att skapa en undervisning som är motiverande. Skolan har att förhålla sig till att skolan ligger i ett område där andelen vårdnadshavare med eftergymnasial utbildning ligger under riksgenomsnittet och det finns en kultur där skolan inte alltid anses som så viktig. Den bild elever ger är att det finns skillnader i, om och hur lärare motiverar dem. Uppmuntran kan ske i olika former såsom att lärare säger att det är viktigt för framtiden eller att eleverna får göra något roligt om de sköter sig. Elevhälsan är till viss del involverad i arbetet med att motivera elever men arbetar främst på individnivå med elever som har hög frånvaro eller i hälsosamtal där de pratar om framtiden. Studie- och yrkesvägledaren ger information och pratar med elever om hur de ska nå mål, men det är främst elever i årskurs 9 som möter studie- och yrkesvägledaren. Vilka förväntningar lärare har på eleverna skiftar. Det händer att lärare sänker nivån för att eleverna ska få känna att de lyckas och lärare uppger också att det kan vara svårt att hitta rätt nivå hos alla elever. Rektorn har identifierat att lärarna tolkar begreppet höga förväntningar olika och det finns ett påbörjat samtal om definitionen av begreppet på skolan.

Undervisningens innehåll och arbetssätt är till vissa delar anpassat till aktuell elevgrupp så att arbetet anpassas och utmanar alla elever oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling. Lärarna gör anpassningar av undervisningen, både till elever som behöver mer stöd och elever som behöver mer utmaningar, där elever kan arbeta utifrån olika svårighetsnivåer i uppgifterna. Det finns även hjälpmedel i klassrummen som eleverna har tillgång till. Dock uttrycker elever att det skiljer sig mellan lärare hur väl lärare ger stöd och kan förklara. Skolan har ett påbörjat arbete kring att analysera undervisningen för att nå fler elever. Lärare kan få stöd av specialpedagogisk kompetens kring utformningen av extra anpassningar. Lärare på högstadiet får visserligen överlämningar om elevers tidigare extra anpassningar i samband med att elever går över till högstadiet men det är inte lika tydligt för högstadielärarna vilka förkunskaper eleverna har med sig och lärare har uppmärksammat att synen på etablerad kunskap kan vara olika på mellan- och högstadiet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn, elevhälsan och lärarna behöver tillsammans hitta strategier för att visa höga förväntningar och motivera alla elever till lärande och personlig utveckling.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det finns ett behov av att arbeta med att motivera och stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Det varierar i vilken grad som lärare arbetar med detta och begreppen motivation och höga förväntningar tolkas olika. Det ligger i skolans ansvar att stödja elever, oavsett var de befinner sig, för att nå så långt som möjligt i sitt lärande och personlig utveckling och genom att arbeta med elevers motivation finns en möjlighet att nå långt i detta arbete.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna och elevhälsan fortsätter det påbörjade arbetet med att hitta sätt att visa höga förväntningar och strategier för att motivera elever i skolarbetet och till lärande. Rektorn behöver leda och styra arbetet på ett systematiskt sätt så att det går att följa upp effekterna av arbetet. Det kan rektorn exempelvis göra genom att kartlägga hur personalen ser på begreppen motivation och höga förväntningar samt observera hur det konkret tar sig uttryck i utbildningen som helhet. På så sätt kan rektorn besluta om relevanta insatser och ge adekvat stöd till personalen i det fortsatta arbetet. Det är viktigt att personalen får förutsättningar att diskutera begreppen och undersöka vidare vad forskning säger på området. Det är också viktigt att skilja på begreppen inre och yttre motivation. Höga förväntningar bör inte innebära att det ställs orimliga krav. Det är många faktorer som kan påverka elevers motivation och skolan behöver brett undersöka hur olika delar av undervisningen påverkar elevernas motivation. Det kan handla om anpassningar, utmaningar, tydlighet i vad som ska göras och varför, hur elever får syn på sin progression, elevers inflytande, hur elever ges strategier för lärande, klimatet i klassrummet etcetera. Men det är också viktigt att undersöka vilka normer och föreställningar som eleverna bär på kring skolan och möjligheterna att utvecklas som individ. Alla elever kommer inte till skolan med en stark självuppfattning och behöver ges strategier för att bryta negativa bilder av sig själv medan andra elever som kommer till skolan kan behöva utmanas för att inte tappa motivation. För vidare stöd i arbetet med att stärka elevers motivation hänvisar

Skolinspektionen till Skolverkets text, Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång.³

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6–7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsa, lektionsobservationer, inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Arbetet för studiero och lugn miljö

Lärarna bedriver till viss del ett samlat arbete för att främja och förebygga studiero på skolan men förhållningssättet skiljer sig åt mellan lärare och konsekvensen är att studieron varierar. Det finns vissa gemensamma främjande metoder och arbetssätt som lärarna använder sig av och som gynnar lugn miljö på lektionerna såsom fasta platser och gemensamma rutiner kring start av lektioner. Däremot skiljer det sig i hur lärare upprätthåller studiero när det blir stökigt. Elever uppger att vissa lärare inte säger till alls och att en del andra lärare säger till högljutt. Men eleverna uppger också att det finns lärare som har fungerande strategier för att upprätthålla studieron och som exempelvis pratar enskilt med elever som stör eller tar en rörelsepaus när de märker att eleverna inte orkar mer. Eleverna är delvis delaktiga i arbetet för en god studiero och de får komma med idéer på mentorstiden och även utvärdera studieron i slutet av lektioner eller i enkäter samt inför utvecklingssamtal. I elevrådet diskuterar eleverna studiero och tar del av resultat från enkäter för att komma med förslag på lösningar. Dock har inte alla årskurser haft elevråd detta läsår vilket gör att det inte har kommit alla till del. Rektorn har beslutat om insatser och satt in resurser där det har funnits utmaningar med studieron. Till exempel får lärare stöd av trygghetsteamet och speciallärare, klasser har gjorts om, raster har kortats ner och i en årskurs har extra personal satts in. Lärare tar också stöd i arbetslagen och analyserar vad oron i elevgrupper består i. Lärare kan också få en mentor som stöd i arbetet med

³ Skolverket (2024). Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang> [2024-12-04].

att skapa goda relationer till eleverna. Trots olika stödinsatser har lärare svarat lågt i Skolinspektionens skolenkät vårterminen 2024 på frågor som rör studiero och ligger under snittet för svarande lärare i riket.

Arbetet för trygghet

Det finns till viss del ett medvetet och sammanhållet arbete med att skapa trygghet på skolan. Skolan kartlägger elevernas trygghet på flera sätt genom enkäter, uppföljning av statistik gällande kränkingsanmälningar och frånvaro samt genom att ha vuxennärvaro på raster där personal kan se vad som händer och föra samtal med elever. Utifrån vad kartläggningen visat har skolan satt in förebyggande åtgärder. Till exempel har de satt nya lås på toaletterna då eleverna upplevde det otryggt och fördelat tiderna för fotbollsplanen då det uppstod konflikter där. Trygghetsteamet håller i ett värdegrundsarbete med fokus på att undvika konflikter och träffar klasser där behovet har identifierats. På skolan finns ordningsregler som lärarna presenterar och diskuterar med eleverna men dessa följs inte av alla elever och elever upplever att det finns vissa lärare som inte alltid säger till när regler bryts. Lärare har enats om vilka regler som gäller på skolan, påminner varandra och kommunicerar runt händelser. Det som framkommer som ett dilemma är att det finns ett fåtal elever som förstör i skolans miljö och att det är svårt att komma åt detta då personalen inte alltid vet vem som har förstört. Detta har lärare mycket samtal runt. Skolan har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med förstörelserna genom bland annat så kallad jouraktivitet med elever som plockar skräp och genom att eleverna ska signalera om de ser något som inte är som det ska. Skolan har också en lärarassistent som ska patrullera i korridorerna men som ibland tas in som vikarie och då försvinner den funktionen. Åtgärderna har dock lett till att förstörelsen har minskat jämfört med tidigare. Skolan har även främjande insatser för att skapa trygghet såsom att alla klasser har schemalagd mentorstid i början av dagen för att gå igenom dagen och mellanstadiet har även rastaktiviteter. Majoriteten av eleverna känner sig trygga på skolan men det förekommer att det sker kränkningar och elevers upplevelse av trygghet har varierat över tid. Eleverna har endast diskuterat svaren från trygghetsenkäten enskilt på utvecklingssamtal och inte på gruppnivå i klassen. Skolans trygghetsteam, som består av biträdande rektorn, administratörer, kurator och en lärare, har fått ett särskilt ansvar att arbeta med kränkingsanmälningar. I det arbetet har de samtal med elever och vårdnadshavare för att reda ut händelser, anmäler, följer upp samt analyserar kränkningar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna skapa en samsyn och gemensamma förhållningssätt i arbetet med att upprätthålla studiero så att det ger önskad effekt.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare agerar på olika sätt för att hantera uppkomna situationer när studieron bryts. När förhållningssättet skiljer sig åt mellan lärare blir konsekvensen att studieron varierar beroende på lärare, elevgrupper eller ämnen. Utan en gemensam grund riskerar enskilda lärares förmåga att få avgörande betydelse för vilken studiero som råder i klassrummet.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att tillsammans med lärarna fortsätter det redan pågående arbetet för god studiero så att det ger tillräckligt god och önskad effekt. Rektorn kan exempelvis initiera gemensamma diskussioner med lärarna och elevhälsan kring vad som kännetecknar god studiero och vilka faktorer som är betydelsefulla för att eleverna ska kunna koncentrera sig på undervisningen. Gemensamma förhållnings- och tillvägagångssätt bidrar till att lärarna kan hantera uppkomna situationer på likartat sätt. När det finns en gemensam linje i lärarnas tolerans för olika beteenden och vilka konsekvenser störande moment ger, skapar det en förutsägbarhet och trygghet i elevernas skoldag. Det bidrar också till att förflytta kortsiktiga åtgärder från enskilda lärare till ett mer främjande arbete för studiero. Det är viktigt att lärare som har utmaningar med studieron får tillräckligt stöd för att komma till rätta med studieron. Rektorn behöver då analysera varför studieron inte upprätthålls för att finna orsaker så att rektorn kan sätta in mer träffsäkra insatser som ger effekt. Eleverna behöver också få större delaktighet i arbetet för god studiero och rektorn behöver följa upp vad klasserna pratar om och kommer fram till samt vilka effekterna blir. Eftersom genomförandet av undervisningen i hög grad påverkar studieron, är också arbetet med att motivera elever en del i att förbättra studieron på skolan. För vidare stöd i arbetet med studiero hänvisar Skolinspektionen till Skolverkets text, Regler och förväntningar på elever i undervisningen.⁴

⁴ Skolverket (2024). Regler och förväntningar på elever i undervisningen.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/regler-och-forvantningar-pa-elever-i-undervisningen> [2024-12-04].

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsa och elever samt inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Rektorns analys av omdömen och betyg

Rektorns analys av skillnader i omdömen och betyg är begränsad, liksom analysen av avvikelser mellan nationella prov och betyg. Rektorn har följt upp lärares bedömning och betygssättning och har identifierat att det finns skillnader mellan lärare i de olika stadierna kring hur de bedömer elevers kunskaper. Rektorn har också sett att det skiljer sig mellan hur lärare i mellanstadiet skriver omdömen. Rektorn har fört samtal med lärare kring dessa skillnader och lärare har även fått diskutera bedömning inom lärargrupperna. De förklaringar rektorn har till att det skiljer sig åt är däremot vaga. Rektorn uppger att det kan bero på att det finns flera obehöriga lärare. Rektorn har inte heller uppmärksammat att det i ett ämne finns hundra procentig måluppfyllelse flera år i rad när det inte gör det i andra ämnen. Vidare har rektorn följt upp avvikelser mellan resultat från nationella prov och betyg och kan även där se att det skiljer sig i hur lärare bedömer. Lärare får förklara för rektorn om det finns stora avvikelser i sitt ämne. Rektorn har även pratat om det med lärarna i arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet. Dock upplever vissa elever att det finns enstaka lärare som bedömer utifrån andra grunder än kriterierna för bedömning av kunskaper. Rektorn har identifierat att det systematiska arbetet kring bedömning behöver stärkas ytterligare för att kunna kartlägga hur lärarna arbetar med att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg. Detta för att förstå hur lärare resonerar i syfte att rikta insatser dit de behövs.

Kvalitetssäkring av bedömningar, omdömen och betyg

Rektorn ger till stor del lärare förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar, omdömen och betyg. Det finns avsatt tid för lärare att

kvalitetssäkra sina bedömningar och betygssättning, dels i lokala ämnesgrupper var fjärde vecka, dels när lärare sambedömer nationella prov i alla ämnen som har nationella prov. Lärarna träffar även lärare från andra skolor när de sambedömer nationella prov och specialläraren är med vid bedömningar av nationella prov. Tidigare har ämneslärare från både mellan- och högstadiet träffats för att diskutera bedömningar inom ämnen där de upptäckt att de bedömde olika. Dock är dessa möten pausade vid tillfället för granskningen. För lärare i praktisk-estetiska ämnen finns inte alltid en ämneskollega att sambedöma med men det finns mötesforum för lärare som undervisar i något av de praktisk-estetiska ämnena. Förra året organiserade huvudmannen ett samarbete mellan lärare i praktisk-estetiska ämnen från olika skolor i kommunen men detta samarbete finns inte kvar. Rektorn följer upp att lärarna sambedömer via arbetslagsledarna och lärarna skriver protokoll från ämnesgrupperna. Dock kan rektorn se att det finns vissa lärare som är lite för ensamma i sin profession. Obehöriga och nyexaminerade lärare har en mentor som stöd i bedömningar och betygssättning och även rektorn för en dialog med dem. Lärarna använder sig av gemensamma lästester och matematiktester som underlag till samtal kring bedömningar men rektorn upplever att det är svårt att säkerställa hur lärare använder och tar fasta på bedömningsstöden. Även om lärare har diskuterat hur de ska tolka att nationella prov särskilt ska beaktas eller hur underlag och dokumentation av elevers kunskaper ska dokumenteras så har inte rektorn tydliggjort det för lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver fördjupa sina analyser av bedömningar och betygssättning för att finna tydliga förklaringar till eventuella avvikelser eller skillnader samt utifrån det sätta in relevanta åtgärder för att öka likvärdigheten.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det finns skillnader och avvikelser i lärares bedömning och betygssättning. Vissa skillnader och avvikelser har rektorn uppmärksammat men det finns också de som rektorn inte har uppmärksammat. Rektorn har ingen tydlig analys kring skillnader i omdömen/betyg eller avvikelser mellan nationella prov och omdömen/betyg som ger relevanta förklaringar till dessa. Då en fördjupad analys saknas riskerar rektorn att inte kunna säkerställa en likvärdig bedömning och inte heller kunna säkerställa lärarnas kompetens kring bedömning. De åtgärder rektorn sätter in riskerar också att inte bli träffsäkra.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna analyserar omdömen och betyg för att ge lärarna möjlighet att reflektera över sina bedömningar. Vid skillnader mellan exempelvis kön, ämnen eller årskurser bör rektorn söka förklaringar till dessa samt säkerställa att skillnaderna inte beror på lärarnas bedömarkompetens. Rektorn har även ett ansvar i sin analys att fastställa om lärare tolkar styrdokumentet lika eller om lärare har bedömt och vägt in elevprestationer på olika sätt. Huvudmannen kan här stödja rektorn genom att skapa förutsättningar till samarbete med andra skolor. Rektorn behöver även säkerställa att avvikelser mellan resultat på nationella prov och omdömen/betyg inte beror på lärarnas bedömarkompetens. I det arbetet behöver rektorn också definiera hur resultat från nationella prov särskilt ska beaktas.

Beslutet har fattats av Christina Wallin, utredare.

I den slutliga handläggningen har Sofia Granberg, utredare (föredragande) och Sylvia Lindqvist, utredare medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektorn.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels den offentliga statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket och därmed fått möjlighet att yttra sig över innehållet.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter.

Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 5–6 november 2024. Digital intervju med rektorn genomfördes 7 november 2024. Granskningen genomfördes av Sofia Granberg och Sylvia Lindqvist.

Långsjöskolan är grundskola med årskurserna 4–9. Huvudman för skolan är Norrtälje kommun. Skolan hade vid tidpunkten för Skolinspektionens besök 431 elever.